

Megjelenik hetenkint háromszor u. m. kedden, csütörtökön és szombaton.

Előfizetési díj:

Egész évre	12	irt. o. é.
Félévre	6	" " "
Évnyegyedre	3	" " "
Egy órára	1	" " "

Szerkesztői szállás:

belső szűnőre 131. szám.

Kiadó hivatal:

középutca Stein J. könyvkereskedése.

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDÁSZATI LAP.

Hirdetési díj:

3t hasábos garmond sorért 1-szor 7 kr.
2-szor 6 kr. 3-szor 5 kr. minden hirdetés
után 30 kr. bélyegdíj.

Hirdetések felvételnek:

Bécsben: Opellik Alajosnál (Wollzeile 22.)
Haasenstein és Voglernél (Neuer-
Markt 11 szám.)

Pesten: Zeisler M. (Király utca 60 sz.)

Nyiltéri cikkek

sora után 20 kr. előleg beküldése mellett
a szerkesztőséghez czímzendők.
Előfizetés s hirdetés a kiadó-hivatalnál
kezeltek.

Előfizetési felhívás

a

„K. KÖZLÖNY”

1869. II-dik félévi folyamára.

Egy évre 12 forint o. ért.

Félévre 6 " " "

Évnyegyedre 3 " " "

Egy órára 1 " " "

Az előfizetési pénzek kiadó Stein Jánoshoz (bel-középutca Stein könyvkereskedése) küldendők, hol a pontos szétküldésről gondoskodva van.

Az előfizetési összegek beküldésénél **postai utalványt** kérünk használni, mely **jutányosabb** és kevesebb fáradsággal jár a pecsét alatti küldésnél; így például: 3 fitért 18 krt kell fizetni a feladásnál és 3 krt itt az átvevésnél, holott a **postai utalványra 1 darab 10 kros bélyeg ráragasztásával minden ki van fizetve.**
Stein János,
a „K. Közlöny” kiadója.

Folytassuk a jól kezdett munkát.

© Az „ó-szászok” azon töredéke, melyet nálunk a „Sieb. d. Wbltt” képvisel, minden követ megmozgat, csak hogy a Királyföld id. szervezésének ürm-poharát kiüríteni ne kényszerüljön. E párttöredék szóvivői, tollhordozói felkeresik a nagy-németországi lapokat is cikkekkel, s míg egy részt hallatlanul siralmas panaszaiikkal igaztják a magyar nemzet ellen a nagy-német közvéleményt, — minket ép ennek haragjával igyekeznek rémitgetni. Pedig a jog, igazság és méltányosság a mi erős várunk, s ennek oltalma alatt nincs mit tartanunk az európai művelt népek ítélletétől. Hanem hát az ósdi szász töredék érdeke úgy kívánja, hogy ők, mint a szabadelvűség vértanúi szerepeljenek közép-európai nemzetfeleik előtt; mi meg úgy tűnjünk fel, mint a zsarnokság személyesítői, kik természetes szövetségeseinket, jobban egyenlő polgártársainkat — a német elem egyik ágát tüzzel-vassal akarjuk kipusztítani: holott valósággal csak egy burocrata kaszt középkori kiváltságai felett kondítók meg a halálharangot.

Az igaztalan ügy védői ritkán járnak el a logica szabályai szerint: közleményeik egyik része a másikat dönti meg. Az ilyen bajnokok nem használhatják az egyenes úton járó józan észnek szintűre kínálkozó érveket, mint támpontokat — az álokoskodás fonálával kezükben igyekeznek az önmaguk építette tönkelemből kiszabadulni. De azok a fényes sophismák, melyeknek mások ép szeméit kellene kápráztatni, — utóvégre a sophisták lelki világát is elhomályosítják, s így azután betelik rajtuk, hogy: vak vezet a világtalant, még pedig rendesen a verembe.

Az ó-szászok egy némelyik vezére úgy okoskodik, hogy miután a bírói hatalom gyakorlatáról törvényt alkotott a magyar parlament, a „Királyföld” id. szervezésére vonatkozó szabálypontosokat kivihetlenné ké váltak.

Ezuttal ezt tüzetesen nem szándékozunk vitatárgyává tenni; de azt kérdezzük az ó-szászoktól:

ha tudták, avagy hitték azt, hogy a bírói hatalom gyakorlatáról szóló törvényjavaslat elfogadása áthághatlan akadályt képezend a királyföldi id. szabályozás keresztülvitelében — ugyan miért szavaztak mégis ellene? Hisz a legyszerűbb okoskodás is azt sugghatta nekik: kinek van ideje, van élete!

Ugyanis, hiába igyekeznek az ó-szászok a belügyér által kiadott új szabályzatot, ördög-feketének festeni; mert ha az álokoskodás egészét, a mint azt t. i. a furfangos ész az ó-kortól napjainkig részenként gyűjté s gyarapítá — képesek is lennének cikkeikbe összefogni, még akkor sem tarthatnák el azon igazságot:

hogy az új szervezés által a választók tömege választhatván meg a bizalmát bíró polgárok közül tisztviselőit, ez ugyan nem okozza örömet az eddig gazdálkodott burocratáknak, de a népnek bizonyára javára szolgálna, s így aligha a nép maga

tiltakozik e jogának gyakorlata ellen, bárha ezt szeretnék az ó-szászok másokkal elhitetni;

hogy a rendiség emlelőin táplált, önmagukat kiegészítő communitások eltörlése, s helyökbe valódi népszavazat által létesítendő képviselők megalkotása nem ellenkezik a korszerű szabadság és alkotmányosság kívánalmaival.

Ennek megtagadására, úgy hiszem, egyetlen ó-szász sem vállalkozand, minthogy ily sisyphusi munkára circumspectusságnál fogva egy sem alkalmasok.

Amde, ha az ó-szász előharcosok nem merik eltagadni azon imént érintett előnyöket, melyeket a királyföldi nép tömege vonna az új szabályozásból — ugyan miért tiltakoznak kézzel-lábbal ama szabályzat keresztülvitele ellen?!

Önmagukat, állásukat féltik? Hisz ha a nép bizalmát eddigi, állítólagos bölcseségükkel kiérdemelték, még szerzett gyakorlati képességük is mellettük nyomand a mérlegben, s így a húsas fazékok elvesztésétől sem kell tartaniok. Miért tehát a nagy láрма a semmiért?! Miért bujnak az 1869. IV. törvényezik mög?!

Avagy előre érzik, hogy az ügyei intézésére befolyást nyert nép gonosz sáfároknak tartva őket, a náluknál ha nem is bölcsesebbeket, de jobbakat tisztelendi meg bizalmával, s így nem lesz számukra sem pénz, sem posztó!

Ha a dolgok így állanak s a konokabb ó-szász töredék azért attaquireozza az új szabálypontosokat, mert az alkotmányos sorompók megnyitásával állását, az állítólag vele megelégedő néppel szemben megtartani nem bírja: — akkor ép a felelős magyar kormány kötelessége mielőbb utat nyitni arra, hogy a „Királyföld” polgárai politikai jogaikat élvezhessék.

Majd, ha az egyes bíróságok szervezteni fognak, nem lesz nehéz a bírói teendőket a közigazgatásiaktól elválasztani s az első bíróságokra átruházni; legalább addig is megmenekült lesz a királyföldi nép a burocracia nyűgeitől? Különbösen is Magyarország valamennyi törvényhatóságában így áll a dolog: a tisztviselők ideiglenesen vannak megválasztva, s az igazságszolgáltatás nincs a közigazgatástól elválasztva — egyszerre rendezni törvénykezést és igazságszolgáltatást minden részleteiben egy sem lehetséges, itt is a helyes és gyakorlati egymásután szerint kellend eljáráni.

A királyföldi nép sorsa az által, hogy a belügyér, a parlamenti felhatalmazás alapján, a végleges rendelkezésig is nagyobb szabadságokhoz juttatja — nem fog roszabulni, s így nincs ok, miért keljen a királyföldi törvényhatóságoknak még továbbra is a burocraták körmei közt hagyatni.

Ezért reméljük mi azt, hogy az ósdi szászok jeremiádjai dacára nemsokára megérjük, hogy a Királyföldön is eltávolítandják a rendiség lomjait, s az ottani lakosok is nemcsak hírből ismerendik a jog-egyenlőség malasztjait, hanem, a mint már több ízben megválaszták országos képviselőiket, egyszer, valahára megválasztatják keblbi képviselőiket és helyhatósági tisztviselőiket is — ha mindjárt ezzel nagy szomorúságot is okoznának az ósdi szászok konokabb töredékének, mely a nép számára a néma engedelmesség szerepét szánta, magának az örökös parancsolóét választván.

Bécs, július 25. 1869.

A delegációk is ugyanazon eljárást követék, mint a magyar országgyűlés.

A munka legnagyobb része t. i. a bizottságokban folyik le, minél fogva a nyilvános ülésekre — némely különös esetet kivéve — nagyon ritkán marad valami sok tárgyalni való.

A külügyi bizottság tegnap bevégezte dolgait és előadja alkalmasint holnap, vagy holnapután fog referálni.

Költségvetésének tételi — miként előre jelezhettem — mind megszavaztattak.

Legerősebb barcz fejlődött ki a tanácskozá-
sok alatt általánve a külföldi követségek felett.

Házmán Ferecz, Buda város főpolgármestere ugyanis éles kritika alá vette ezen intézményt, különösen kiemelvén mielőbbi reorganizációjának elkerülhetlen szükséges voltát.

Szerinte a külföldi követségek — a mint a követségek most vannak szervezve — alig mutatnak fel egyéb eredményt, mint a más hatalmasságok követeivel, a fényűzésben és pazarlásban kifejtett versenyt. Mintha bizony ezáltal lehetne súlyt, tekintélyt szerezniök az általuk képviselt országoknak.

E fényűzés tette eddig szükségessé — mondá igen találóan, — hogy követi állomásokra csak a leggazdagabb aristocratia tagjai alkalmaztattak, ha mindjárt nem bírtak is egészen azon tulajdonokkal, melyeket nehéz feladatuk igényelt volna.

Házmán gazdálkodni akar és a követségek újraszervezése által sokat remél megtakaríthatni.

Szerinte állandó követségek most már nem is szükségesek, s elegendő volna az előforduló konkrét esetekben csupán specialis követséget küldeni ki, közvetítés s informálás végett.

Szavai a bizottságra — úgy látszott — nagy hatással voltak, de, mert váratlanul jöttek, egyszerű meglepők is. Mintha elismerték volna az illetők, hogy valami igaz bizony csak rejlik az indítványozó indokaiban, mintha valóban kellene e dologon egyetmást változtatni, hanem azért mégis megszavazták valamennyi tételt.

Ez nem baj. Egy csapással a fát sem lehet levágni.

Ha egyéb eredményt nem szült is Házmán felszólalása, annyit mindenestre használt, hogy alkalmat nyitott e kérdésről komolyan gondolkodni s a reformot, a mely még most talán nem volt kivihető, jövőre előkészíteni.

A római udvarnál hitelesített követség is idézett elő némi sóvárlást.

Azon kérdés mindenekelőtti eldöntésének szükséges volta pendített meg ugyanis: vajjon a római hatalom világi, vagy papi hatalmaság e?

Első esetben nem találtott szükségesnek nagy követséget küldeni Rómába, mert követ is elegendő volna, — második esetben pedig meg volna szüntetendő a világi követség és a római udvar méltóságának megfelelő más képviseltetésről kellene gondolkodni.

Ez utóbbi gondolat ugyan nem mondatott ki világosan, — hanem a kiűzött cél — ugyilátszik ez lenne.

A római követség költségvetése azonban ezen ellenvetések dacára is megszavaztatott.

Holnap, vagy holnapután nyilvános ülés lesz.

Pest, július 26. 1869.

(r. l.) Az országgyűlés eluapoltatása óta Pest csaknem kihalt, és a főfigyelem politikai tekintetben Bécs felé irányul, hol most — indvaleműleg a delegációk ülésének, s intézik a magyar-osztrák monarchia közös ügyeit.

Azonban a ki azt hinné, hogy a törvényhozás szünetelésével egyszermind az illető szakminiszteriumok is szünetelnek, azaz nem dolgoznak, — csalatkoznék.

Megszoktuk már a legnagyobb tevékenységet — mit szükségessé is tesz a végzendők óriási halmaza — az igazságügyminiszteriumban észlelni.

Ezuttal szintén az annak kebelében folyó munkálatokról akarunk szólni.

Alig érkezett vissza Horváth Boldizsár Balatonfüredről, hol a megfeszített munka következtében ettikkadás után néhány napi üdülést keresett, azonnal hozzálatott a polgári törvénykönyv szerkesztésének előkészületeihez.

E napokban tartott ugyanis ez ügyben tanácskozmányt, melyben Szabó Miklós államtitkár, Tóth Lőrincz és Örkös Bálint miniszteri tanácsos, Szilágyi Dezső osztálytanácsos s Hoffmann Pál országgyűlési képviselő és egyetemi tanár vönek részt.

Elhatároztatott mindenekelőtt a polgári törvénykönyv irányelveit kijelölni, aztán annak általános részét egy szakférfira bizni, kidolgozás végett.

A szerkesztéshez terjedelmes kommentár lesz csatolva, melyben minden § motiváltatni fog, valamint az is: miért törtenik a magyar codexben eltérés a jelesebb külföldi codexektől, és miért vétetnek fel abba egészen új pontozatok.

A javaslat hasábasan leend nyomva, még pedig egyik hasábon a magyar, másikon a német szöveg, s ezenfölül minden cikknek — könnyebb áttekintés, úgy az összehasonlíthatás végett, ott áll majd a külföldi polgári törvénykönyvek megfelelő cikke is.

Mihelyt a munkálat kész lesz, kinyomatik, s megvitattás végett bizottmányok adatik át.

Ezenkívül tervben van díjakat tűzni ki a legalaposabb recensióra, hogy ezáltal mind a bel- mind a külföldi szakférfiak ösztönözve legyenek a szerkesztés kimerítő bírlatába bocsátkozni.

Ha a munkálat győzelmesen állta ki a sarat, tudniillik a bizottmány és a szakférfiak kritikáját, haladék nélkül a törvényhozás elé terjesztetik, s az alkotmányserül tárgyalás és elfogadás után legott életbe lép.

Az óriási munka keresztülvitelével, illetőleg a szervezet összeállításával az értekezlet egyik tagja, Hoffmann Pál országgyűlési képviselő s egyetemi tanár bizottott meg, a ki jövő tavaszig elkészülül remél a szerkezettel.

Nyilt levél

aranyosszéki főkirálybíró mélt. Béli Ger-
gely urhoz.

Most, midőn a szentesített törvény alapján a kir. bíróságok szervezése küszöbön áll, időszertűnek találok kissé ezen eszmével foglalkozni, ha csak eszmecsere végett is.

Nincs szerencsém ismerni igazságtűgyér urnak intencióit az igazság kiszolgáltatás közegeinek szervezése körül, de miután megigért, hogy a kir. bíróságokat az illető jurisdictiók kihallgatása alapján is fogja kinevezni, természetesen találok, hogy a kir. törvényszékek rendezésekor meg fogja hallgatni ezen jurisdictiókat, véleményeiket figyelembe fogja venni.

Hallom, hogy az erdélyi részek számára husz királyi törvényszék beállítása van tervben, s hogy minden törvényszéknek hatásköre mintegy százezer lélekkel bíró földterületre fogna terjedni.

Ezen hivatalos forrásból még nem ismert terv szerint tehát Aranyosszék megszűnnék egy magára külföldi igazságszolgáltatási közeget bírói, s valószínűleg beosztatnák valamelyik szomszédos törvényhatóságba.

Azokra nézve, kik azon jogalapot, melynél fogva a székely nemzet egy töredéke két megyehatóság között egy külön székelyhatóságot képez, nem méltányolják, talán közömbös lenne, ha Aranyosszék elvesztené az igazságszolgáltatási önállóságát; ámde reánk nézve, kik jól tudjuk, hogy ezen földterület, melyet őseink a baza iránt szerzett érdemeikért nyertek jutalmul, a nagyobb székelyföldnek kiegészítő része, s hogy mi a székely nemzetnek tagjai vagyunk, reánk nézve a kormányban e tárgybani intézkedése nem lehet közömbös.

Mi századok óta szokva voltunk ahhoz, hogy saját területünkön külön jurisdictiót képezzünk, s hogy azon saját kebelünkben eredt igazságszolgáltatási közeget működjék, mi megszokott függetlenségünk elvesztését sajnosan vennők.

Mindamellett, hogy okul föl lehetne hozni, miszerint mintegy huszonkét ezer lélekkel álló földterület a költséges kir. törvényszékek meg nem bírja, nem okvetlen parancsoló szükség egy oly intézkedésnek keresztülvitele, mert elfogadva azon állítást, miszerint minden százezer lélek számára egy kir. törvényszék fogna föllállítani, s hogy ilyen törvényszék husz fogna alakíttatni, az igazság, méltányosság szempontjából igényelheti Aranyosszék népsége, hogy ebbeli érdeke a kormány által figyelembe vétessek.

Igénytelen nézetem szerint ezen ügyet úgy lehetne legezelszerűben közvetíteni, ha a nagy népességű szomszéd megyékből a szándékolt számnak megfelelő arány székeltűkhez csatoltatnák, mit tenni lehetne a nélkül, hogy a szomszédos megyék részére meghagyott lélekszám a nekik szánt kir. törvényszékek megbírására elégtelennek mutatkoznék.

Fel lehetne hozni ezen nézet ellen azon körülményt, miszerint Aranyosszék nem bír elegendő helyiséggel egy kir. törvényszék befogadására; de ezen ellenvetés könnyen megzafolható azon fölvilágosítás által, hogy Aranyosszéknek van Felvinczen helyisége egy kir. törvényszék befogadására, s ha nincsen is jelenleg elegendő kényelmes szállása a törvényszéki hivatalnokok számára, lehet kilátás arra, hogy egyik-másik tehetősebb felvinczi birtokos vagy az anyagilag emelkedő polgári osztály lassanként építkezni fog, melyből észrevevendi, hogy az építkezésbe fektetett tőkéje illendően kamatozand.

Eltekintve egy kir. törvényszéknek itt föllállítása által Felvincz városára s közvetőleg székeltűnkre báromló több oldalú előnyeitől csupán jogi és méltányossági szempontból kívántam ezen ügyet érinteni, azon biztos reményben, hogy más érdekelték szakavatottabban fognak ezen érdekes tárgy kívánatos eldöntésére hatni.

És ezen érdekelték között a legkiválóbb egyéniséghez, székeltűk érdemteljes, általánosan szeretett főkirálybírához fordulok jelen soraimmal.

Megérdemelt helyzeté méltóságának azon előnyt nyújtja, hogy a m. kormánnyal közvetlen

érintkezhetik, hogy véleményre figyelembe vétetik irányt adó körökben; és kérek, a széki nemzet e szék területén lakozó töredékének érdekében kérjük méltóságodat, használja fel helyzetének előnyeit illető körökben, hogy Aranyosszék a kúszó-bűn álló bíróságok szervezésekor egy önálló kir. törvényszéket nyerjen.

Es méltóságodat ezen jótékony közreműködéséért jutalmazni fogja azon öntudat, hogy a kormányhatósága alatti nép jövőjét biztosította. Szászváros, 1869. július 22 kén. *) Nagy Imre, aranyosszéki birtokos.

Hoffmann Pál beszéde

a képviselőház június 30 ki üléséből. (Folytatás.)

T. ház! Mi lehet annak oka, hogy mi egy bekövetkező centralisatiót tartunk? Mindig azt hallottam, hogy Franciaország példája volt előtünk. Rosszabb példát nem lehetett volna választani. Megmondom az okát. Franciaország azon állam, mely a centralisatio tultengésében szenved, ennél fogva igen szomorú körülmények közé jutott. A magyar állam nem a centralisatio tultengésében, de a decentralisatio tultengésében szenved. A magyar államnak egy kis centralisatióra, Franciaországnak egy kis decentralisatióra van szüksége. A magyar állam eszméjének szüksége van azon nagyobb erőre, melyet a centralisatio nyújt, és töle ezen erőt megtagadni annyit tesz, mint jövőjét megtagadni. (Helyeslés a jobboldalról.)

T. ház! Visszatérek a kérdésre. Azt mondtam, hogy a szőnyegen levő feladványt az igazságügy érdekéhez képest akarom megoldani. Nézetem szerint, t. ház! a kérdés veleje a körül fog, hogy az igazságügy minő ügy. Az igazságszolgáltatásnak minősége döntő arra nézve, hogy miként kell azt rendezni. Az a kérdés nehezeke, hogy helyi- vagy országos ügy-e az igazságszolgáltatás. Ezen kérdés megoldásától függ az, hogy ki legyen organuma az igazságszolgáltatásnak. Megengedem, hogy századok voltak, a midőn az igazságügy nálunk helyi volt; teljes készséggel elismerem, hogy az igazságszolgáltatás a helyhatóságok részéről kellőképp vitetett; de ép oly kétségtelen, hogy a mostani században az igazságszolgáltatás rég megszűnt helyi érdek lenni, és lett valóságban országos érdek, nemzetközi érdek.

Igaz, hogy minap Tisza Kálmán képviselő ur részéről hallottunk egy nyilatkozatot, oda menőt, hogy mi, a ház ezen oldala, mindig csak a külföldet majmoljuk és a külföldre és a külföldi közvéleményre hallgatunk, a hazai közvéleményt pedig nem vesszük figyelembe. Én t. ház, igen szegény felfogásnak tekintem azt, hogy ha valaki a külföld véleményét nem tekinti saját magunk érdekére nézve igen lényegesnek; ha valaki azt hiszi, hogy a midőn iparkodunk a külfölddel harmoniába jönni, akkor nem a magunk érdekét mozdítjuk elő. A mi érdekünk azon szoros összeköttetésnél fogva, melyben a külfölddel állunk, lényegesen függ a külföldnek rólunk való véleményétől. De

*) A t. czikkirő mellőzi azt, hogy az igazságszolgáltatás többé nem helyhatósági attributum, hanem országos, sőt nemzetközi ügy, következésképp a múlt emlékei iránti minden kegyelet mellett — a bírósági területek kikerekítésénél nem lehet a kormány és törvényhozás — éppen az érdekeltek érdekében — más körülményekre tekintettel, mint az igazságszolgáltatás gyors és pontos menetére. Különböző osztyúk azon nézetet, hogy az erdélyi első fokú bíróságok területei akképp osztassanak be, hogy, a mennyire lehet, egyik kir. törvényszék székhelye Felvinc legyen. Szerk.

függ ettől nemcsak a magyar nemzetnek, hanem minden nemzetnek érdeke, nemcsak független, de egészen különálló nemzeteké is, és nincs nemzet, mely a külföld véleménye és befolyása alól ki tudná magát vonni. Én, tisztelt ház, ezeknél fogva azt mondom, hogy az igazságügy a XIX. század jelen szakában nem helyi érdek és ennél fogva én nem értem, hogyan lehessen ezen érdeket a megyékre bízni. A megye a helyi érdek organuma, és az autonomikus testülethez tartozik az, a mi az autonom testület belérédeke, és én határozottan tagadom, hogy az igazságszolgáltatás olyan belérédek, mely a municipium egoismusára volna bízható. Az igaz, hogy ezen egoismusra szükség van, mert szűkebb körét képezi az államnak, de ha erre bízánk az igazságszolgáltatást, úgy tennénk, mint a ki gyenge alapra óriási terhet rakna, mely alatt az összeroskad.

Tisztelt ház! Még néhány megjegyzést akarok tenni az előttem szólottak érvelésére. Ghyecy Kálmán képviselő ur minapban, a midőn az általános vita kezdetén ezen törvényjavaslataknak az osztályokhoz való visszautasítását ajánlá, közölte egyuttal azon érveit is, a melyeknél fogva ezt jónak tartja, és melyek ép úgy állanak magára az általános vitára is. Azt állította tisztelt képviselő ur, hogy czélszerűbben és könnyebben rendezhető az igazságszolgáltatás a megyékkel együtt, mint külön. Ez a baloldal részéről felhozott érvek közül az egyetlen, mely egyenesen annak ellenkezőjét bizonyítja, mint a mit bizonyítani akart.

Mert hogy volna czélszerűbb és könnyebb valaminek megoldása más heterogen tárggyal kapcsolatban, mintsem egyedül önmagában és önmagáért.

Miként előbb kifejtettem, az igazságszolgáltatás czélszerű rendezése magának az igazságszolgáltatásnak saját természetétől függ, és nem heterogen, legalább a töle különböző szervezmenyektől, az ezekkel összekapcsolásából. Én legalább úgy tudom, hogy annál könnyebb valamely kérdést megoldani, minél inkább szorítkozik az ember ezen kérdés saját terére, egyszerűsítván azt. Az igazságszolgáltatás pedig nemcsak nem egyszerűsítettnek azáltal, hogy a megyei kérdébe bevonultatják, hanem ellenkezőleg complicáltak és nehezítették. — Sőt míg az igazságszolgáltatás rendezése a tudomány jelen előhaladott stadiumában nem lehet nehéz munka, addig, ha ezen aránylag könnyű tárgyat ama más tárggyal összekapcsolnók, felette megnehezitenők azt.

Azt mondtotta Ghyecy Kálmán, t. képviselő ur, hogy az igazságszolgáltatás az önkormányzatnak leglényegesebb attribútuma.

Megvallom, t. ház, hogy ez oly állítás, melyet a ténylegesség tökéletesen megczáfól. Megengedem, hogy az önkormányzatnak egyik attribútuma volt az igazságszolgáltatás, de hogy az a leglényegesebb lett volna, azt nem mondhatom, mert oly befolyást, mely végre is nem áll egyébből, mint a bírák megválasztásából, nem lehetne annyira lényegesnek mondani, mint a többi törvényhatósági hivatalokat, melyekre nézve teljes intézkedési joga van. Én számos pártolóival beszéltem a megyei autonomiának, s azok valamennyien elismerték, hogy oly felette nagy és lényeges önkormányzati attribútumnak nem tekintik az igazságszolgáltatást. Azt kérli továbbá a t. képviselő ur: mi fog történni a megyei bírákkal, ha e törvényjavaslat elfogadjatik? Meglehet, tisztelt ház, hogy ez az oppositio legerősebb motívuma e kérdésben; (Ugy van! jobbról) erre azonban azt felelem, hogy velük ez fog történni: Meg fognak ugyanis rostáltni a bírák, s azok, kik nem fogják megállani a próbát, a nép vállairól levétetnek, azok pedig,

kik hivatra vannak ezen tisztéseket betölteni, meg fognak maradni. (Helyeslés jobbról.)

Azt mondtotta Ghyecy Kálmán tisztelt képviselő ur, hogy ezen intézkedés abszorbeálni fogja a nemzet politikai érületét és a népben előli a közügyek iránti érdekeltséget.

Tisztelt ház! Ha a magyar nemzet csak a megyék iránt birna érdekeltséggel, akkor már rég be kellett volna következnie annak, mitől a tulsó oldal tart. De én nem ismerem be, hogy ez így lenne; tagadom, hogy a nemzet az ország iránt is nem épen úgy érdeklődik s érdeklődne, mint a megye iránt; a magyar nemzet nem a megyékért, hanem az orszáért küzdött annyit. Én azt, hogy a magyar nemzet a megyék iránt jobban érdeklődne, mint az ország iránt, a magyar nemzet nevében visszautasítom; mert a magyar nemzet érületé nem particularisticus, hanem összetartó. (Helyeslés jobbról.) Végre azt mondta a t. képviselő ur, hogy még előbb a véleményeket kell érlelni, hogy még nem érettek meg a nemzetnek nézetei.

T. ház! Ha nem lettek volna ezek megérvelve, megérlette volna azokat a nyomor, melyben igazságszolgáltatásunk van. Ez az utóbbi néhány évi tapasztalás annyira éretté tette a nemzetet meggyőződésében, a milyen érett nem lett volna máskülönbön évtizedek mulva sem. Én a néppel való érintkezés következtében meggyőződtem, nem azon petitiók után, miket a t. ház tulsó oldalának néhány tagja beadott, melyekre semmi súlyt nem helyezek, mert tudom, miképpen jutottak azok ide, s hogy épen nem loyalis czéljuk: hátunk mögött a néptől kiereszakolt és benyújtott petitiók által a nemzet képviselőinek tanácskozása és elhatározására pressiót gyakorolni nem lehet.

Én úgy tudom, t. ház, választóimmal érintkezés következtében, hogy a nép óhajtja az állandó bírákat; nem óhajtják ezeket azok, a kik az igazságszolgáltatást privat dominiumnak tekintik. Ezek vannak az igazságszolgáltatás állandósítása által veszedélyeztetve, nem a nép, mely várvarja a jó igazságszolgáltatást. (Helyeslés a jobbon.)

Ghyecy Kálmán képv. ur gyors és jó igazságszolgáltatást akar. T. ház! A megyei igazságszolgáltatás csakugyan olyannira ellentéte e minőségnek, hogy feleslegesnek tartok egy szót is felelni Várady Gábor képv. urnak néhány állítására. Várady G. képv. ur azt mondá, hogy e törvényjavaslat és a 48 ki törvényhozás közt nagy úr van. Nagy úr, igen t. ház! nagy úr van, t. i. 21 év. Ha a 48 ki törvényhozás nem jó azon szerencsétlen helyzetbe, melybe jött, t. i. ha lett volna ideje e javaslat tárgyalására, higyjék el önök — e törvényjavaslat egy pár hó mulva el lett volna fogadva, és nekünk nem lenne azon szerencsétlenségünk, egy reactivaal szemben állani, mely az 1848 ki törvények szelleme ellen tőr.

Igy azonban 21 év lefolyt és így azon szomorú helyzetben vagyunk, hogy egy reactivaal állunk szemben, mely bennünket ismét visszavet 25 évre. Továbbá azt hiszem, hogy ha a 48 ki törvényhozás ily oppositioval állott volna szemközt: a 48 ki törvények soha se jöttek volna létre. Azt mondja Várady Gábor képviselő ur, hogy ezen javaslat nem szabad elvű, mert a bíró nem avatkozhatik a közigazgatásba, és hivatkozik az 1 ső §-ra; noha nekem már két alkalommal volt szerencsém a t. ház tulsó részéről azon megjegyzést hallani, hogy én értem azon tárgyat, melyről szó van; (Ellenmondás a balon.) Én nem akarom a képviselő urnak ezt vizionozni, hogy midőn ő az 1 ső §-ból azt hozza ki, hogy e javaslat nem szabad elvű, akkor méltóztatott félreérteni az 1 ső §-t. E § csak azt mondja, hogy a bíró és a közigaz-

gatási tisztviselő nem élnek házasságban vagy vagonközösségben, mindegyiknek meg van a maga hatásköre, és igen természetes, hogy a bíró bírósági, a közigazgatási tisztviselő közigazgatási ügyekbe avatkozhatik. Ez oly valami természetes, a min megütőzöni csakugyan nem lehet. Hanem tudom, hogy miért ütőzött meg a t. képviselő ur e helyes és egyszerű szabállyon.

Ő ezalatt egészen mást értett, t. i. nem azt, a mi ezen §-ban benfoglaltatik, hanem a mi ebben sem positive, sem negative nem érintetik, t. i. azon fontos eszmét, hogy minden egyes állampolgár a bíró előtt keresessen elégtételt, ha sérelmet szenved, és pedig akár egyes magánszemély, akár a hivatalnok vagy hatóság részéről. Ezt értette félre a t. képviselő ur.

Azt mondja továbbá: az osztrákok előbbre vannak e tekintetben, az osztrákoknak e jog már meg van adva külön törvényben, s ez igaz is; de meglesz nekünk is, ha nem méltóztatnak ott tul mindig akadályozni az eljárás menetét. (Vége következik.)

1869-dik évi IV. törvényczikk a bírói hatalom gyakorlásáról.

(Szentelést nyert 1869-dik évi július hó 14-kén. Kihirdetett: az országgyűlés mindkét házában 1869. évi jul. 15-kén.)

Mi első Ferencz József, Isten kegyelméből ausztriai császár, Csehország királya stb. és Magyarország Apostoli királya.

Kedvelt Magyarországnak és társországi hű főrendei és képviselői közös egyetértéssel a következő törvényczikket terjesztették szentesítés végett Felsőgútnak elő:

- 1. §. Az igazságszolgáltatás a közigazgatástól elkülönítetik.
- Sem a közigazgatási, sem a bírói hatóságok egymás hatáskörébe nem avatkozhatnak.
- 2. §. A bírói hatalom ő Felsőge a király nevében gyakoroltatik.
- 3. §. Az ítélő bírákat, az igazságügyminiszter ellenjegyzése mellett, a király nevezi ki.
- 4. §. A bírói állomások betöltésénél különös figyelem fordítandó arra, hogy a kinevezések az első folyamodású törvényszékeknel és az egyes bíróságoknál a 6 dik és 7-dik §§-ban meghatározott képzettség mellett, lehetőleg az első folyamodású törvényszéki kerület kebeléből és az 1868. XLIV. t.-cz. 27. §. határozmányához képest az illető törvényszéki kerületben lakó különböző nemzetiségi egyénekre való méltányos tekintettel történjenek.
- 5. §. Minden bíró az állampénztárból húzza fizetését és a törvényben meghatározott illetékek és díjakon kívül ingyen tartozik a feleknek igazságot szolgáltatni.
- A bírák fizetése az államköltségvetésbe vétetik fel, s a kinevezett bíróknak megállapított fizetése le nem szállítható.
- 6. §. Bírói hivatal oly magyarországi honpolgár viselhet, a ki:
 - a) életének 26 dik évét betöltötte;
 - b) feddhetlen jellemű;
 - c) csőd, vagy gondnokság alatt nem áll;
 - d) az 1868. XLIV. t.-czikk rendeleteinek megfelelni képes, melynek 13 dik §-a ezenül is csak a feisőbb bíróságokra értetik. — Végre
 - e) a következő 7-dik §-ban meghatározott elméleti és gyakorlati képzettséggel bír.
- 7. §. Jogi képzettség tekintetében kimutandó, hogy:
 - 1. vagy a köz- és váltóügyvédi vizagát letette; vagy pedig
 - 2. hogy:

órának, melyeket azóta készítettek. Állott két körte alakú üveg edényből, melyek szűk nyakaiknál fogva valának összeillesztve. Az egyik üveg fővennyel vala tele, mi bizonyos idő alatt a másikba folyt át. Ha minden fővenyszem átcsúszott, a készülék megfordítottat úgy, hogy a tele üveg jött felül. N. Károly nemsokára azután, hogy Harun al-Raschid ajándékát megkapta, egy roppant nagy homok-órát készíttetett, a melynek kül részén az órák vörös vonalokkal jelöltettek. Ez vala az első óramutató üveg.

Több századon átgrunk, melyek alatt az óraművészet csekély baladást tett, s csak a francia V. Károly (a böles) koránál állapodunk meg, kinek idejében készítették Párisban az első oly szerkezettű órát, melyet ma óráknak nevezünk. Ez 1374-ben történt. Vic Henri, egy arab születésű keresztény készíté azt. Ez óra egy roppant nagy szerkezet vala, öt mázsát nyomott. Sülygömbökkel húzták fel, volt vizirányos emeltyűje és fűző művel vala ellátva. Ez órát, melyet Froissart francia történész terjedelmesen ír le — a királyi palota kerek tornyában (a mai Palais de Justice) állították fel, mely még havak mulva is nagy tömegeket csodított össze a remekmű bámulására. Az óra-készítő élethosszágian évi nyugdíjnyert 100 aranykoronát és nemességet. Ez vala az első művész, ki Franciaországban ily kitüntetésben részesült. Ez időtől fogva terjedt el az óra-készítés művészete egész Európában: nagy órákat készítettek a középkletek számára.

TÁBCZA.

Az órákról.

II. Vizsgáljuk most már a teljes sötétség századait, melyek a római birodalom összeomlását követék, midőn művészet és tudomány, szóval mind az, mi az életet széppé teszi — megvetették és feledésbe merült.

A barbarok, kik a császári Rómát elfoglalták, nagyon kezdetleges módon jelölték meg az idő lefolyását. Órák- és percekéről mitsem tudtak; a víz- és napórákat sem ismerték, használni ugy sem tudták volna azokat. Mégis nekik is szükség volt tudni: mikor készítsék el félnyers húsból álló étkeiket, mikor menjenek a gyűllyhelyre, hogy papjaikat meghallgassák — s mikor váltsák fel őreiket, kik telepeik legvégső pontjaira valának kiállítva. E czélből következő gondolatra jöttek.

Nap felkeltekor, midőn a főnök nyughelyéről felállt, megjelent egy borszolga, leült a sátor, vagy gunyhó nyílása elé, s két sisakot tett maga mellé, egyik üres volt, másik tele kavicskövekkel. Munkája abból állott, hogy a kavicsokat egyenként kivette a tele sisakból s az üresbe bocsátá, midőn így átlitíté valamennyit, a sisakokat egy másik rabzolgának adta át, ki ugyanezen műveletet ismétlé.

Igy folyt ez nap lenyugtáig. Mihelyt a tele sisak egyszer kiürült, azt azzal adták tudtára a te-

lepnek, hogy a főnök sátra előtt függő paizsot karddal csattogtatták. A dőngetés áthangzott a táboron, s így tudták meg az egyesek, hogy szolgálati idejük elérkezett. Miután a sisakok nagyok, a kavicsok pedig kicsinyek voltak, a kiürítés jó két óráig eltarthatott. A frankok, normannok, tenatok és vandalok tehát valószínűleg, ép úgy, mint az assyrok, hat részre oszták a napot.

Azonban voltak más módok is alkalmazva a helyiséghez s a népség foglalkozásához mérve. A szántóvető a felhánt barázdák száma szerint, aratás idején, a learatott kévek mennyiségéből mérte az időt. A városokban, hol még a római műveltség csekély töredékei fennmaradtak, az idő lefolyását órjاراتokkal mérték.

Nap feljöttekor egy gyalog katona, nagyobb városokban egy lovas — megkerülte a várost. Ha bevégezte, letelt az első várta s ő trombitáját barsogtatva tért vissza a tanyára, míg egy másik hallgatva indult a második kerületére. Ezt nappal-éjjel folytatták, azon különbséggel, hogy nap lenyugta után nem fújták a trombitát, s az örök 10 en 12-enként tették a kerületét.

A barbar korból a chronometria még egy módját kell fölemlitenünk, a mely kolostorokban vala szokásban; az első kolostort szent Benedek alapítá 523-ban Kr. ut. A szerzetesek az időt az elmondott imák száma szerint mérték, innen eredt és jött még divatba az olvasó hordozása. A szerzetesek feladata volt, annyi miatyánkat és üdvözlöt mondani el, hány golyócska van az olvasóban, s miután az olvasóban akkor is, mint most, 33 szem lehetett — a Megváltó életének 33 évt

jelzi e szám — ha az imák lelkiismeretesen elmondattak, bele telt jó másfél óra.

Mint az öröket a városban, ugy a szerzeteseket is más váltá fel, s minden ilyen „vigilia” letelte csengetéssel adatott a klastromlakók tudtára. Vannak oly szigorú rendszabálylyal bíró kolostorok, hol órát ma sem lehet látni, s hol szűrke öltönyben térdeplő szerzetesek imádkozása az egyetlen idő- és óramérő.

A római birodalom teljes szétbomlása után egy századdal, nyugati Európában teljesen megszűnt a szokás: számlálni az órákat és percekét; ha nem lettek volna a keleti országok, melyekben a tudomány és művészet faklyája halványon világított, míg a nyugat felett mely sötétség terült el, — az óraművészet jelenlegi rendszere ki nem fejlődhetett volna.

A híres Harun al-Raschid hozta be a régi vizórát ismét Európába; ő ugyanis 807-ben egy pompás Klepszdrát küldött N. Károlynak barátsága jeléül. Akkor ez ajándékot inkább nevezetességné, mint utánzásra méltó tárgynak tekinték; mert csak I. Fülöp idejéről (1060—1108) olvassuk, hogy Franciaországban vizórát készítettek. Talán ez volt annak oka, hogy kevéssel N. Károly trónra lépte előtt, feltalálták Franciaországban a homok-órát (Sablier), s ezt egyszerűbbnek, könnyebben kezelhetőnek tarták.

Az első homok-órát ugyanaz csinálta, ki az üvegfúvás több századon át elvesztett titkát ismét fölfedezte. Ez ember Chartresben szerzetes vala, Luitprandnak nevezék, s a homok-óra, melyet ő készített, előmintája volt mindazon homok-

a) a jogi tanulmányokból valamely felsőbb, akár hazai, akár külföldi nyilvános jogi tanintézetben, a hazai jogból pedig mindenestre valamely magyarországi ily intézetben a szabályozott elméleti vizsgákat letette, és ezenfelül

b) az utolsó vizsga letételétől számított 3 éven át jogi gyakorlaton volt, és pedig: egy évig valamely bíróságnál, a más két év alatt valamely bíróságnál, vagy ügyvéd mellett, s e három év letele után a gyakorlati bírói vizsgálatot szintén sikerrel állta ki.

8. §. A bíró nem lehet egyszeresmind:

- országgyűlési képviselő;
- gyakorló ügyvéd, vagy ügynök;
- nem viselhet más, akár állami (polgári, katonai és fizetéses egyházi), akár törvényhatósági, vagy községi, valóságos, vagy tisztelbeli hivatal, vagy szolgálatot, kivéve, mennyiben 32 éves koráig a tartalékban, vagy a honvédségnél való katonai szolgálatra a véderőről szóló törvény által kötelezve van;
- nem lehet tanár, vagy tanító;
- nem folytathat kereskedést, vagy ipartuzletet, vagy bármi oly foglalkozást, mely a bírói hivatal függetlenségével össze nem fér, vagy mely által hivatalos kötelességei teljesítésében gátoltatnék;
- nem lehet valamely politikai folyóiratnak sem tulajdonosa, sem kiadója, sem szerkesztője.

9. §. A bíró nem fogadhat el magánosoktól sem nyugdíjat, sem bármi néven nevezendő adományt, vagy javadalmazást, s ha ilyenre bírói hivatalra lépte előtt nyert jogot: tartozik erről hivatalának elfoglalását megelőzőleg lemondani.

10. §. A bíró, ha megválasztatik, tagja lehet ugyan a törvényhatósági vagy községi képviselő-testületnek, de azoktól megbízatást vagy kiküldetést nem fogadhat el.

11. §. A bíró nem lehet tagja valamely politikai vagy munkás egyletnek, illetőleg gyűlézetnek; nem vehet részt azok gyűléseiben; nem folytathat be sem közvetve, sem közvetlenül azok működésébe, s nem járulhat az ily egylet vagy gyűlézet határozatához vagy kérvényéhez.

12. §. A bíró nem lehet valamely — az állam által segélyezett vagy biztosított — vállalat engedélyének tulajdonosa, sem más részvényes, kereskedelmi vagy ipartársulat elnöke, igazgatója, vagy ily társulatok igazgató-tanácsának, vagy felügyelő, vizsgáló, számolató bizottmányának tagja, sem bármely, habár csak ideiglenesen és fizetés nélkül működő közege.

13. §. Gyámságot vagy gondnokságot, melylyel vagyonkezelés, számadás vagy batóságok előtti képviselet van egybekötve, csak azon esetben viselhet a bíró, ha a gyámság, vagy gondnokság őt a törvénytől vagy végrendeletől fogva illeti.

14. §. A bíró kinevezése után legkésőbb 3 hó alatt a mindenestre hivatalának elfoglalása előtt, köteles a bírói esküt letenni, azon törvényeszk teljesítésében, melyhez kinevezetett, vagy melynek kerületében székhelye van.

A hivatalba lépés és a bírói fizetés kezdete az eskütelétől számítatik. Az eskütelét a mondtott határidő alatt elmulasztó bíró ugy tekintetik, mintha kinevezését el nem fogadta volna, s helye újból betöltetik.

15. §. A törvényesen kinevezett bíró, a törvényben meghatározott esetekben és módon kívül, hivatalából el nem mozdítható.

16. §. A bírót a törvényben meghatározott esetekben kívül csak saját akaratával lehet székelyéről más bírósághoz vagy más hivatalba áttenni vagy előléptetni.

E szabály alól kivételnek csak akkor van helye, midőn az előléptetés vagy áthelyezés más bírósághoz, a bírói szervezet változása folytán történik; továbbá, midőn a bíró családjának valamely tagja ugyanazon törvényeszknél alkalmazásban van vagy jön.

Ugyanazon törvényeszknél bírói hivatalra nem alkalmazhatók: kik fel- vagy lemenő ágbeli rokonok, vagy egymással harmad izziglen oldalrokonosságban, vagy másod izziglen sógorságban, továbbá fogadott szülei vagy gyermekie viszonyban állanak.

17. §. A bíró, miután 70-dik évét betöltötte, nyugalomba lép, kivéve, ha az igazságügyminiszter által hivatalának folytatására felszólíttatik és szolgálni kíván.

Ezenkívül csak azon esetben helyezhető nyugalomba, ha testi vagy szellemi fogyatkozás miatt hivatalos kötelessége teljesítésére többé nem képes.

A nyugdíjrendszert a bírakra nézve külön törvény határozza meg.

18. §. Minden bíró évenként 6 heti szünidőt vehet igénybe, mire nézve részletesebben az ügyrendtartás intézkedik.

19. §. A bíró a törvények, a törvény alapján keletkezett s kihirdetett rendeletek, s a törvényerejű szokás szerint tartozik eljárni és itélni.

A rendszeren kihirdetett törvények érvényét kétségbe nem veheti, de a rendeletek törvényessége felett egyes jogesetekben a bíró itél.

20. §. Senkit illetékes bírójától elvonni nem szabad.

21. §. A törvényben meghatározott bíróságokat megszüntetni, vagy azokon kívül más bíróságot bármi szín és czim alatt felállítani, s a bíróságoknak a törvényben megállapított illetőségén vagy

kerületén, ngyszintén a bírák számán a törvényhozás útján kívül változtatni nem szabad.

22. §. A bíró az igazságszolgáltatást senkitől meg nem tagadhatja, ki illetősége körében hozzá folyamodik, s a hivatalával járó teendőket vissza nem utasíthatja.

23. §. A bírák és bíróságok hivatalos megkeresésének eleget tenni, s általában az igazságszolgáltatás tárgyában kölcsönösen segédkezet nyújtani minden bíró köteles.

A bírák vagy bíróságok hivatalos megkereséseit a közigazgatási (nygy állami, mint törvényhatósági vagy községi) tisztviselők is, felelőség terhe alatt tartoznak teljesíteni.

24. §. A bírói felelőségről külön törvény rendelkezik.

25. §. A bírói s közigazgatási hatóságok közt felmerült illetőségi összekötözések elintézésére, a törvényhozás további intézkedéseire a miniszterium felhatalmazatik.

Ha pedig valamely állam reclamatioja folytán bel- és külföldi bíróságok közt merülne fel illetőségi összekötözés: ez esetben az igazságügyminiszter fog intézkedni.

26. §. A jelen bírói szervezet életbeléptetése alkalmával leendő kinevezéseknél a 7. § ban meghatározott kellekek alól kivételt tehet az igazságügyminiszter azokra nézve, kik most vagy régebben valamely rendszeresített bírói hivatal viselvé, magokat különös képesség és szorgalom által kitüntették.

27. §. A bírósági segéd- és kezelő-személyzetet az igazságügyi miniszter nevezi ki.

Mi e törvényezikket s mindazt, a mi abban foglaltatik, összesen és egyenkint helyesnek, kedvesnek s elfogadottnak vallván, ezennel királyi hatalmunknál fogva helybenhagyjuk, megerősítjük és szeptesítjük, s mind Magunk megtartjuk, mind más biveink által megtartatjuk.

Kelt Bécében, ezer nyolczszáz hatvankilenczedik évi július hó tizenegyedikén.

Ferencz József, s. k.

(P. H.) Gr. Andrassy Gyula, s. k.

Kérdések *)

a földadóreform tárgyában.

(Folytatás és vége.)

5. Ha az átlagos forgalmi érték választatnék azon arányszámokat, mely szerint a földadóalap szabályozandó lenne, mely kereten belül lenne az arányszám kidolgozandó t. i. egyrészt a mivélési ágakat tekintve, azoknak főcsoportozatai, ngymint szántóföld, rét és legelő után külön, szőlő és erdő után is külön-külön-e, vagy minden mivélési ágra külön, vagy összesen valamennyire általában kiterjesztve? vagy tekintve másrészt a területet, az arányszám egész megyékre, adókerületekre vagy az egyes községekre lenne-e meghatározandó?

6. Mely eljárás alkalmazandó, ha a forgalmi értékről némely vidéken elegendő adatok nem találhatók? és miképpen eszközözendő ezen rendszer mellett a földadóalap igazítása azon mivélési ágaknál, melyek rendszeren nem adás-vevés tárgyai, például az erdőknél, legelőknél és nádasoknál?

7. Mely közegekkel lenne a földadóalap igazítása végrehajtandó? a pénzügyi kormány közegei, vagy pedig vegyes bizottságok által, melyekbe az érdekelt feleknek megfelelő befolyásuk lenne?

8. Ez utóbbi esetekben miképpen lehetne a helyi érdekek túlyomó befolyását, a helyes arányosság szempontjából megfelelőleg ellensúlyozni?

9. Elegendő biztosítékot nyújtana-e a helyi és országos érdekek egyesítésére nézve, ha a földadóalap helyi kiigazítása az érdeklettek hozzájárulásával a pénzügyi kormány által kinevezett közege, és az illető vidék értelmisége által választott képviselő által közösen hajtának végre; ha továbbá ezen igazítás eredményeit az illető vidékek választott köztőljeiből alakult megyei bizottság felülvizsgálná, és ha a pénzügyi kormány közege és a megyei bizottság között felmerült eltérő javaslatok felett egy részrehajlatlan országos bizottság határozná véglegesen?

10. Az adóalapok igazításának eredménye hány évig szolgálhatna az adókövetés alapján, és ki volna-e mondanó e tekintetben egy bizonyos időszak tartama?

11. Nem tartatik-e czélszerűnek, hogy az új kivétel után mutatkozó adóhányad százalékaának változhatlansága legalább egy bizonyos, és mily hosszú időszakra biztosítottassék törvény által?

12. A földadóalap kiigazítása után a mivélési ágakban előforduló változások az adó érdekében tekintetbe vétessenek-e, vagy pedig figyelmen kívül hagyassanak?

13. Ha a mivélési ágakban előforduló változások az adó érdekében felveendő, akkor mely kedvezményben részesítendők azon változások, melyek a jövedelem fokozásának czéljából költséggel

*) Mindazok, kik a nagy fontosságú földadó iránt érdekléssel viseltetnek és a kitűzött kérdések megfejtéséhez járulni kívánnak pontonként tárgyal véleményeiket "földadóbéli" s a "bizottmányi ügyben" felirattal, bérmentellenül, f. év augusztus hó 15 ig Pestre küldjék be "Korizmicus László urnak a magyar földhitelintézetben" czim alatt. A szerk.

eszközöltettek? ha pedig az érintett változások az adó tekintetében figyelembe nem veendő, volna-e kivételnek helye? ha például a birtokos a szőlőmivéléssel végleg felhagy, vagy pedig az erdőállományhoz nem tartozó termő téren erdősit?

14. Azon esetekben, ha a mivélési ágak változásainak figyelembe vétele közigazgatási szempontból helyesnek nem látszanék, szükséges volna-e oly költséges javítások részére, mint például a rét-öntözések stb., ha azok a földadóalap kiigazítása után, tehát oly időben hajtának végre, melyben azoknak fentartási költségei a tiszta jövedelem megállapításánál többé tekintetbe nem vehetők, bizonyos adó kedvezményeket biztosítani?

15. Ha a mostani földadóalap revisiojától véleményező szerint az óhajtott sikeres eredménynek biztos elérése várható nem volna, tehát egy egészen új katasteri rendszer alkalmazása látszanék szükségesnek, mely elvekre állapított földadórendszer javasoltatik ez esetben, és mely eljárás által volna az kivihető?

16. Nem tartatik-e szükségesnek, hogy az eddig adómentes udvar és háztelkek is, például a szántóföldek valamelyik osztályával összehasonlítva adó alá vonassanak?

Az egyenes adók iránti szakbizottmányunk 1869 diki június hó 30 kán tartott üléséből.

Korizmicus László,
elnök.

Crzeczinski Gyula,
jegyző.

A Bem-szoborra adakoztak:

A kolozsvári magyar szabó-czéh 5 frtot o. é. Ez összeget pár napig magunknál tartjuk remélve, hogy Kolozsvár többi nemes czéhtársulatai is sietni fognak a derék magyar szabók példáját követni és így szerkesztőségünknek nagyobb összeget lesz alkalmá a m. vásárhelyi Bem-szobor bizottságnak átküldeni.

Napi hírek.

— "Védj meg uram jó barátink ellen, elenségeinktől majd megvédjük magunkat mi", so-bajt fel a magyarfaló "Osten" egy cikkére a "Herm. Ztg." Ebben a cikkben pedig állott az, hogy az ó-szászok közt egy mindent felforgató liga készül, melynek feje Teutsch a superintendens, nevezetesebb tagjai: Rannicher, Herbert stb. — Az e cikket tendentiosusnak nevező szebeni lap egyuttal arról is értesül, hogy Teutsch e ráfogások miatt törvényeszk előtt készül fellépni.

— Deák Ferencz jelenleg a buziási fürdőn mulat, s a fürdőt egészen virágzásba hozta. Az "Üreg ur" megerkezének híreire nagy számmal érkeznek a vendégek mindenfelől.

— Minisztereink egy része használja a holt idenyt, s fürdőre táztak. Horváth B. Karlsbadban, gr. Mikó Imre Marienbadban, b. Wenckheim Béla Kissingenben mulat.

— A helybeli katonakaszinó — mint a "M. P." értesül — nemsokára megszűnik; tagjai, a városunkban állomásozó Rodich ezred tisztjei a polgári kaszinó, s különösen a "Kolozsvári kör"-be lépnek be. Ez is közeledése a katonaságnak a polgári osztály felé. Örömmel constatáljuk. Mai helyüreségünk már oly fokú népszerségnek örvend a polgári körök előtt, minővel a távozó korántsem dicsekedhetett. Mivelt tagjai polgári kaszinóink részéről is csak barátságos fogadtatásra számíthatnak.

— A száz esztendő s kalendárium behatottolt az igazmondásba, mennyiben gyakori vihar, szél stb. után e hó végével kezdve országszerte állandó szép időt jövendől. A brassói, szebeni s a Királyhágón tuli lapok ez iránybani jelentései is bizonyítják.

— Lyeumunk ismert jeles rajztanára Simó Ferencz a nagy szünidő tartama alatt is ad rajztanórákat a lyeumi rajztanoda termében, délelőtti 10 órától 12-ig, a fizetendő díj csak 2 frt. o. é. havonként. Figyelmeztetjük e város derék polgárait, ne mulasszák el e kedvező alkalmat és küldjék fiaikat minél számosabban a ma már nélkülözhetetlen rajztanulásra.

— Szerencsés vadászatról ír a "Kronst. Ztg." Dack környékén ugyanis már régideje nagyon sok kárt okoz egy farkas csapat, melyet f. hó 21-éig mindannyiszor siker nélkül vettek üzőbe; e napon azonban bajtók és vadászok egy szikla mélyedésbe szortorták a 9 főből álló négy lábú rablóbandát, s ötöt közülök szerencsésen elejtettek.

— Duma papa kedély vidámsága kifogyhatatlan. Egy vidéki hölgy nemrég látogató jegyet küldött hozzá, ily rövid, de annál érdekesebb tartalommal: "Drága jeles mester! Imo felajánlom önnek első szerelmemet az ön utolsó szerelméért cserébe." Dumas papa az ismeretlen ajánlkozónak e sorokat írta: "Első szerelmét ajánlja fel ön nekem? Jót áll róla? Én nem állok jót az ön utolsó szerelméről?"

— Kilencz postafelügyelőt fognak kinevezni a "Posta K." értesítése szerint. Egy terjedelmes és alapos szolgálati utasítás szerkesztésével most foglalkoznak a miniszteriumban.

— Tizenhat magyar egylet van külföldön. Ezek a következők: a bécsi "Magyar társasok" 1862 óta; a bécsi "Műegyetemi magyar kör" 1867 óta; a bécsi "Magyar iparosok egylete," a "Berlini magyar egylet" 1846 óta; a "Jénei magyar kör" 1858 óta; a "Hallei magy. kör" tavaly óta; a "Hamburgi magyar egylet" 1867 óta; a "Hohenheimi magyar egylet" az idén alakult; a "Zürichi magy. egylet" 6 év óta; a "Párisi magy. egylet" 1865 óta; a "Londoni magyar egylet" az idén alakult; a "Hunniá" Bukarestben 1857 óta; a "Magyar iparos ifjak egylete" ugyanott 1863 óta; a "Kairói magy. egylet" tavaly óta; a "New-yorki magyar egylet" 1866 óta és a Buenos-ayesi magyar egylet az ott lakó magyarok és osztrákok által alapítva.

— A krakói karmelita szüzek kolostorában napfényre került embertelenségről egy bécsi lap a következő táviratot közli: Névtelen feladás következtében egy törvényeszkéki bizottság papi assistentia mellett behatolt a karmelita szüzek kolostorába, s ott egy apácát talált, ki 21 év óta egy sötét, csatorna szerű fülkében bezárva tartott. A boldogtalan egészen elvadult, teljesen meztelen volt s félig örült. Galecki püspök, mint pápai delegátus jelent meg a kolostorban, a leghevesebb szemrehányásokkal illette a fejedelemszszonyt s az apácákat, kérdezvén tőlük: ha vajjon nők-e, vagy furiák? A püspök köszönetet mondott a vizsgáló-bíróknak tapintatos és erélyes eljárásáért és felfüggeszté a kolostor gyontatóját. A "P. Ll." esti lapjának a következőket írják a dologról: a kolostorügyben a pert maga a fűfiscus fogja vinni. A papi hatósággal folytatott alkudozások miatt nélkülözi az eljárás a kellő szigort. A bezárva tartott apácza neve: Urbik Borbála. A szerencsétlen, ki a szó szoros értelmében csontváz, az örültek házába szállították. A fejedelemlő és a gyontató felfüggesztettek; várják, hogy a kolostort magát bezárják.

— Necrológ. Szentgercei Jakab Lajosné, iszlói Iszlai Zsuzsánna, férje és fia: Jakab Gyula; felső-bükki Horváth Benedekné, iszlói Iszlai Károlicsa, férje és gyermekei: Bertalan és Mártha; Komáromy Ferencz, marosszéki törvényeszkéki ülnök, Komáromy Borbála, Komáromy Anna és néhai Komáromy István gyermekei: Róza és Emma lesújtott szívvel jelentik a jó testvér, nagybátya és rokon iszlói Iszlai László, nyugalmazott erdélyi kir. főkörmányszéki titoknok, 3 napi gyengélkedés után, e hó 19 kén, déltűtan 2 órakor, életének 77 ik évében történt csöndes kimúltát. Áldás poraira! Iszló, 1869. jul. 20-án.

Hivatalos értesítések kivonata.

Árverések. Kolozs megyében Rödön fekvők sept. 14, oct. 18. — Hunyad megyében Déván ház aég. 16, oct. 16. — Dobokamegyében Kis Devecseren ház és kert aug. 4, sept. 7. — Ugyanott Vármezőn sept. 23, oct. 27. — Udvarhelyszéken Sz. Keresztúron fekvők aug. 14, sept. 14.

KÜLFÖLD.

A "Siecle" és "Public" kimerítőbb tudósításokat hoznak az új francia miniszterium szándékaitól, melynek első lépése, a kamarai ülészek elhalasztása a jelen válságos helyzet mellett anyai visszatetszést, sőt aggodalmat okozott.

A "Siecle" szerint Rouher követelte, hogy a senatus felsőbbzá alakíttassék át, mely a törvényhozótestület jogaiban, vonatkozólag a törvényhozásra és pénzügyre, osztoznék, a nélkül, hogy a teljhatalmakról lemondana, melyekkel az 1852 diki alkotmány a senatust felruházta. Hogy pedig ezen missio valódi jellegét, mely az általános szavazás által megválasztott testület fogalmával meg nem fér, a közönség előtt elleplezzék, a senatorok egy harmadát a megyei bizottmányok választanak, mi alatt a többit a császár élethossziglan nevezné ki.

Az új francia miniszterium kinevezése nem tett kedvező benyomást a francia sajtóban, s a független véleményű lapok legnagyobb része csak átmeneti kormányt lát benne. A mi az angol lapokat illeti, a szabadelvű lapok többnyire kétséggel nyilatkoznak, s csak a "Times" látja a francia ügyeket a remény színében. "Az új miniszterek kinevezése" — ugymond — "sokkal csekélyebb fontosságú, mint Rouher lelépése. Közvetlen utódainak megválasztása nem nagyfontosságú dolog, mivel köztük többek hivatalkodásának szükségkép csak emlékonynak kell lennie, s az ország szemlátomást átmeneti stadiumban volt. A mi a törvényhozótestület elnapolását illeti, az kétségkívül némely tagokra nézve igen kellemetlen, azonban az angolok ily esetben megemlékeznek arról, hogy honukban a miniszterválság szabályszertleg elnapolások által kísértetik, melyek 2—3 hétig, sőt néha még tovább is tartanak. Szükségképen természeti törvénytől fogva egy oly gyilkos hatalma, mely a minisztereket is soraiban számítja, s fontos kérdéseknél beleegyezését megtagadhatja, folyvást növekszik, föltéve, hogy az üszhagzásban áll a közvéleménnyel. Még maguk a miniszterek sem képesek elvonni magukat ezen befolyás alól; s tudtukon kívül megkedvelik a függetlenséget,

